

KOMPONENT 5: ADAPTÁCIA NA ZMENU KLÍMY

Cieľom komponentu 5 „Adaptácia na zmenu klímy“ Plánu obnovy a odolnosti SR je zvýšiť odolnosť ekosystémov i ľudských sídiel voči negatívnym prejavom zmeny klímy reformami systému manažmentu vôd, manažmentu krajiny, ochrany prírody a biodiverzity, uplatňovaním zelených prvkov v krajine a investíciami do vodozádržných opatrení a budovaním zelenej infraštruktúry, vrátane výsadby.

Tento komponent zahŕňa dve reformy a jednu investíciu.

Očakáva sa, že žiadne opatrenie v tomto komponente výrazne nenaruší environmentálne ciele v zmysle článku 17 nariadenia (EÚ) 2020/852 berúc do úvahy opis opatrení a zmierňujúce kroky stanovené v pláne obnovy a odolnosti v súlade so zásadou technického usmernenia týkajúceho sa uplatňovania zásady „výrazne nenarušiť“ (DNSH) (2021/C58/01).

Ciele tohto komponentu sú v súlade s národnou Stratégiou environmentálnej politiky do roku 2030, so Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy, s Víziou a stratégiou rozvoja Slovenska do roku 2030 – dlhodobou stratégiou udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030 a tiež so stratégiami a dlhodobými cieľmi Európskej únie, predovšetkým Európskou zelenou dohodou, a sú ich súčasťou.

Reforma 2 prispeje k plneniu odporúčania, ktoré bolo Slovensku adresované v roku 2024, pokiaľ ide o potrebu „posilniť [...] ochranu prírodných zdrojov začleňovaním riešení blízkyh prírode a dokončením zonácie chránených prírodných oblastí“ (odporúčanie 3/2024).

A.1. Opis reforiem a investícií v rámci nenávratnej finančnej podpory

Reforma 1:

Reforma krajinného plánovania Reforma poskytne základ pre ochranu krajinných štruktúr, ekologickej stability a biodiverzity v územnoplánovacej dokumentácii a následných schvaľovacích procesoch pre povoľovanie stavieb a činností. S nadväzujúcimi metodickými dokumentami a mapovými podkladmi bude zákon dôležitým odborným podkladom pre územnoplánovaciu dokumentáciu a následné schvaľovacie procesy pre povoľovanie stavieb a činností. To bude mať významný vplyv na udržanie krajinných štruktúr, ekologickú stabilitu a ochranu biodiverzity. Ich stratou by sa narušila schopnosť adaptácie na zmenu klímy.

Implementácia tejto reformy sa dokončí do 31. decembra 2023.

Reforma 2: Reforma ochrany prírody a hospodárenia s vodou v krajine

Cieľom reformy je zlepšiť stav biotopov v chránených územiach, aby sa zaručil ich dlhodobý a zvyšujúci príspevok k ochrane krajiny pred zmenou klímy, ako aj ich vlastná odolnosť pred nepriaznivými účinkami zmeny klímy. Do 31. decembra 2022 nadobudne účinnosť novela zákona o ochrane prírody a krajiny a právne predpisy o vode. Uvedené právne predpisy posilnia inštitucionálnu ochranu prírody, minimalizujú kompetenčné konflikty v rámci chránených území, zjednodušia systém ochrany, integrujú sústavy chránených území (národnú, európsku a medzinárodnú) a vytvoria podmienky pre zonáciu národných parkov. Výsledkom bude moderný systém, v rámci ktorého bude na príslušných územiach prvotným cieľom ochrana prírody a biodiverzity, čo zabezpečí dlhodobý stabilný príspevok ekosystémov k adaptácii na zmenu klímy a k mitigácii. Zároveň reforma umožní revitalizáciu vodných tokov a vytvorí priestor pre ich

ekologický manažment, obnovu priestoru pre rieky a progresívnu protipovodňovú ochranu zohľadňujúcu ochranu prírody a zadržiavanie vody v krajine.

Reforma spočíva aj v nadobudnutí účinnosti a uplatňovaní vyhlášok, ktorými sa zriaďuje sedem národných parkov (Slovenský kras, Veľká Fatra, Muránska planina, Malá Fatra, Nízke Tatry, Vysoké Tatry a Poloniny), a to s cieľom zabezpečiť dokončenie zonácií ich príslušných chránených území.

Investícia 1: Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na ochranu prírody a rozvoj biodiverzity

Cieľom investície je ochranou ekosystémov zabezpečiť dlhodobu udržateľný príspevok ekosystémov k adaptácii na zmenu klímy a zmiernenie jej dôsledkov (zmiernenie povodní, prevencia pred suchom). Investícia pozostáva z majetkového vyrovnania, obmedzenia ťažby dreva, rozvoja ochrany prírody a revitalizácie vodných tokov vrátane mokradí s cieľom zabezpečiť zadržiavanie vody v krajine a jej postupné uvoľňovanie.

Investícia 2: Budovanie lesov odolných voči zmene klímy.

Cieľom tohto opatrenia je vybudovať odolné lesy prispôbené dôsledkom zmeny klímy. Investícia spočíva v realizácii súboru činností zameraných na udržateľné obhospodarovanie lesov.

A.2. Míľniky, ciele, ukazovatele a harmonogram monitorovania a realizácie pre nenávratnú finančnú podporu

Poradové číslo	Súvisiace opatrenie (reforma alebo investícia)	Míľnik/cieľ	Názov	Kvalitatívne ukazovatele (pre míľniky)	Kvantitatívne ukazovatele (pre ciele)			Orientačný harmonogram splnenia		Opis a jasné vymedzenie jednotlivých míľnikov a cieľov
					Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	Štvrťrok	Rok	
1	5 – Adaptácia na zmenu klímy – Reforma 1: Reforma krajinného plánovania	Míľnik	Reforma krajinného plánovania	Nadobudnutie účinnosti zákona o krajinnom plánovaní prijatého parlamentom				4. štvrťrok	2023	Ministerstvo životného prostredia vypracuje do 31. decembra 2023 zákon, ktorý potom schváli Národná rada Slovenskej republiky. K zákonu sa do 31. decembra 2023 vypracuje metodika na posudzovanie hodnoty krajiny a ekosystémov, ktorej cieľom bude zabezpečiť, aby sa pri územnom rozhodovaní a stavebných konaniach zohľadňovali aspekty adaptácie na zmenu klímy, pričom sa podporí realizácia prírody blízkyh protipovodňových opatrení a opatrení na prevenciu sucha a úbytku biodiverzity.
2	5 – Adaptácia na zmenu klímy – Reforma 2: Reforma ochrany prírody a hospodárenia s vodou v krajine	Míľnik	Účinnnejšie uplatňovanie opatrení na ochranu prírody a krajiny v chránených územiach	Nadobudnutie účinnosti novelizovanéh o zákona o ochrane prírody a krajiny a právnych				4. štvrťrok	2022	Ministerstvo životného prostredia pripraví novelu zákona o ochrane prírody, ktorá nadobudne účinnosť v januári 2022. Potom bude nasledovať vypracovanie návrhu nového modelu fungovania chránených území (do 31. decembra 2022). Reforma hospodárenia s vodou v krajine pripraví pôdu pre revitalizáciu vodných tokov, čím sa zvýši protipovodňová ochrana v krajine.

Poradové číslo	Súvisiace opatrenie (reforma alebo investícia)	Míľnik/cieľ	Názov	Kvalitatívne ukazovatele (pre míľniky)	Kvantitatívne ukazovatele (pre ciele)			Orientačný harmonogram splnenia		Opis a jasné vymedzenie jednotlivých míľnikov a cieľov
					Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	Štvrťrok	Rok	
			a revitalizácia vodných tokov	predpisov o vode						Ministerstvo životného prostredia vypracuje do 31. decembra 2022 novú koncepciu vodnej politiky a do 31. decembra 2022 novelizuje zákon o vodách, pričom budú aktualizované technické normy, ktoré umožnia revitalizáciu vodných tokov tak, aby sa maximalizovalo zadržiavanie vody v krajine, spomalil odtok vody a obnovili zásoby podzemnej vody.
4	5 – Adaptácia na zmenu klímy – Investícia 1: Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na ochranu prírody a rozvoj biodiverzity	Cieľ	Revitalizácia vodných tokov (v km revitalizovaných vodných tokov)	km revitalizovaných vodných tokov	Číslo	0	90	2. štvrťrok	2026	Pre najmenej 90 km vodných tokov vrátane mokradí sa vypracujú pasporty revitalizácie.

Poradové číslo	Súvisiace opatrenie (reforma alebo investícia)	Míľnik/cieľ	Názov	Kvalitatívne ukazovatele (pre míľniky)	Kvantitatívne ukazovatele (pre ciele)			Orientačný harmonogram splnenia		Opis a jasné vymedzenie jednotlivých míľnikov a cieľov
					Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	Štvrťrok	Rok	
5	6 – Adaptácia na zmenu klímy – Investícia 1: Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na ochranu prírody a rozvoj biodiverzity	Cieľ	Majetkové vysporiadanie sa so súkromnými vlastníkmi (plocha vysporiadaných pozemkov v ha)		Číslo	0	32,82	4. štvrťrok	2023	Dosiahne sa majetkové vysporiadanie v súvislosti s územím s rozlohou 32,82 ha v rámci chránených prírodných území. Do 30. júna 2022 vypracuje pracovná skupina ministerstva životného prostredia metodiku na stanovenie hodnoty a ceny pozemkov. Výzvy na odkúpenie pôdy v chránených územiach, najmä v národných parkoch, sa budú pre vybrané oblasti vyhlasovať priebežne do 31. decembra 2023.
7	6 – Adaptácia na zmenu klímy – Investícia 1: Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na ochranu prírody a rozvoj biodiverzity	Cieľ	Zoznam vybraných projektov pre regióny Muránska Planina a Poloniny		Číslo	0	2	2. štvrťrok	2022	Riadiaca komisia vyberie projekty pre regióny Muránska Planina a Poloniny v súlade so zásadou „výrazne nenarušiť“ na základe otvorenej diskusie s príslušnými miestnymi aktérmi.
8	5 – Adaptácia na zmenu klímy – Reforma 2: Reforma	Míľnik	Proces zonácie národných parkov	Nadobudnutie účinnosti a začatie uplatňovania				1. štvrťrok	2026	Vláda dokončí proces zonácie prijatím vyhlášok, ktorými sa zriadia tieto národné

Poradové číslo	Súvisiace opatrenie (reforma alebo investícia)	Míľnik/cieľ	Názov	Kvalitatívne ukazovatele (pre míľniky)	Kvantitatívne ukazovatele (pre ciele)			Orientačný harmonogram splnenia		Opis a jasné vymedzenie jednotlivých míľnikov a cieľov
					Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	Štvrťrok	Rok	
	ochrany prírody a hospodárenia s vodou v krajine			vládných vyhlášok, ktorými sa zriaďujú národné parky, ich zóny a chránené územia						parky, ich zóny a ich príslušné chránené územia: i. Slovenský kras, ii. Veľká Fatra, iii. Muránska planina, iv. Malá Fatra, v. Nízke Tatry, vi. Vysoké Tatry a vii. Poloniny. Príslušnými vládnymi vyhláškami sa zabezpečí: i) aby sa na územia s pralesmi a pralesovitým porastom v rámci národných parkov vzťahovala zóna A s piatym stupňom ochrany podľa článkov 16 a 30 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a ii) aby tieto vyhlášky boli v súlade s už schváleným Programom záchrany hlucháňa hôrneho (<i>Tetrao urogallus</i> Linnaeus, 1758) na roky 2025 – 2029, ktorý bol prijatý 20. januára 2025. V dôsledku toho sa oblasti, ktoré sú v programe záchrany identifikované ako bezzásahové oblasti, zaradia do zóny A

Poradové číslo	Súvisiace opatrenie (reforma alebo investícia)	Míľnik/cieľ	Názov	Kvalitatívne ukazovatele (pre míľníky)	Kvantitatívne ukazovatele (pre ciele)			Orientačný harmonogram splnenia		Opis a jasné vymedzenie jednotlivých míľnikov a cieľov
					Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	Štvrťrok	Rok	
										s piatym stupňom ochrany podľa článkov 16 a 30 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody.
9	Investícia 2: Budovanie lesov odolných voči zmene klímy	Cieľ	Udržateľné činnosti opätovného zalesňovania	Plocha pôdy, na ktorej boli vykonané opatrenia udržateľného obhospodarovania lesov	ha	0	31 069	2. štvrťrok	2026	Podporované činnosti sa vykonávajú len na lesnej pôde. Vylúčené sú tieto oblasti: - sústava Natura 2000, 4. a 5. stupeň chránených území na základe slovenských právnych predpisov, - oblasti s registrovaným výskytom druhu hlucháňa hôrneho. Vydá sa preberací protokol, ktorým sa preukáže, že opatrenia udržateľného obhospodarovania lesov boli vykonané na ploche 31 069 ha a zahŕňali tieto činnosti: - Umelá obnova lesov s rozlohou 1 972 ha; - Posilnenie prirodzenej obnovy lesov s rozlohou 188 ha; - Ochrana porastu mladých lesov s rozlohou 15 421 ha; - Pestovanie mladých lesných porastov s cieľom zabezpečiť druhové a priestorové zloženie na ploche s rozlohou najmenej 9 166 ha;

Poradové číslo	Súvisiace opatrenie (reforma alebo investícia)	Míľnik/cieľ	Názov	Kvalitatívne ukazovatele (pre míľniky)	Kvantitatívne ukazovatele (pre ciele)			Orientačný harmonogram splnenia		Opis a jasné vymedzenie jednotlivých míľnikov a cieľov
					Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	Štvrťrok	Rok	
										- Prvé preried'ovanie do 50 rokov na ploche s rozlohou maximálne 4 322 ha. Nezávislý expert vydá správu, v ktorej sa potvrdí, že: - podporované činnosti sa vykonávali len na lesnej pôde, a nie v sústave Natura 2000 ani v oblastiach štvrtého a piateho stupňa ochrany a ani v oblastiach s registrovaným výskytom hlucháňa hôrneho, - činnosti prispeli k vybudovaniu viacdruhového a viacgeneračného lesa s ohľadom na priestorové zloženie a obhospodarovanie podľa prístupu hospodárenia založeného na trvalej obnove lesa, - v záujme opätovného zalesňovania boli vysadené len pôvodné druhy stromov alebo také druhy, ktoré sú prispôsobené predpokladaným klimatickým a pedohydrologickým podmienkam.